

INSPIRATIEMAGAZINE VAN FRIESLAND CONVENTION PARTNERS

# KEYNOTE

**FRIESLAND** **STYLE** 



FRYSLÂN ALS  
DUURZAME VENUE

STAD EN PLATTELAND  
GAAN HAND IN HAND

HOE DE FRIESE MENTALITEIT  
VERSCHIL MAAKT

# INHOUD

- 6 Ontdek waarom Fryslân de perfecte congreslocatie is
- 9 Interview met Rixt van der Horst en Foppe de Haan
- 18 Ambitieuze doelstelling: meest circulaire regio van Europa
- 20 De Laape: duurzame locatie
- 24 Congrestival Springtij als inspiratiebron
- 30 De aantrekkelijke mix van stad en platteland
- 34 Hotels en venues in Fryslân

## Productie

Friesland Convention Partners

## Vormgeving en lay-out

Frans van Dam | bliidd.nl

## Teksten

Signe-Sanne Oortgijzen | Merk Fryslân

Franciska Verbeek | Merk Fryslân

Marianne van Kampen | Somnium communiceert

Wiesje Procee

## Fotografie campagnebeelden

Tryntsje Nauta

Marieke Kijk in de Vegte


## Lokaal gedrukt door

Drukkerij Dekker Leeuwarden.

Op houtvrij papier met FSC Keurmerk

Deze uitgave is met zorg samengesteld en kunnen geen rechten aan worden ontleend. Niets uit deze opgave mag worden gepubliceerd zonder toestemming van Friesland Convention Partners.

Copyright © 2024 Friesland Convention Partners

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door:  provincie fryslân



# FOAROPWURD

## VOORWOORD

Voor je ligt het magazine over congressen in Friesland, of beter gezegd *Fryslân*. Want zo heet de provincie waar ik met trots Gedeputeerde van mag zijn. We doen hier dingen net even anders dan in de rest van Nederland. Congressen met onpersoonlijke grijze zalen op oncomfortabele stoelen houden we niet van. Dat doen we hier wat authentieker en groener.

Hoe die Friese mentaliteit samengaat met topsport van wereldniveau, lees het interview met Foppe de Haan en Rixt van der Horst. Achter de nuchtere Friese façade gaat een wereld van kennis en innovatie schuil. En dat zie je niet alleen terug in de sport; van watertechnologie tot duurzame landbouw en circulariteit, wij lopen voorop. Alleen scheppen we er niet graag over op. Dat ligt niet in onze aard.

Als ik de artikelen lees van de congressen en festivals die hier geweest zijn, dan ben ik blij dat we die aard toch een beetje opzij kunnen schuiven en trots vertellen over waar we goed in zijn. Want waar is het mogelijk dat een netwerk van mensen in een paar dagen een groot evenement op touw zet? Ik heb het natuurlijk over de wereldberoemde Elfstedentocht. Die passie voor samen iets moois organiseren, zetten we graag in voor congressen die het verschil willen maken.

Ik nodig je dus van harte uit om verder te lezen en te ontdekken hoe leuk het kan zijn om je een beetje *Frysk* te voelen. We heten je van harte *wolkom in Fryslân*.

Oant sjen!  
Friso Douwstra  
gedeputeerde provincie Fryslân



# RODE LOPER

FRIESLAND STYLE ♥



## EEN GOED GEVULDE PROVINCIE

Fryslân is de grootste provincie van Nederland, met vier UNESCO Werelderfgoederen, de enige twee Dark Sky Parks in Nederland, elf cultuurhistorische steden, vier Waddeneilanden, talloze meren, vier nationale parken en twee nationale landschappen. Het is een broeinest van kennis, innovatie en circulariteit. Onze ambities zijn eigenzinnig en grenzeloos. De rest van de wereld kijkt graag naar Fryslân als het gaat over circulariteit, watertechnologie, duurzame landbouw en sport.

### DE FRIESE MENTALITEIT, ONZE STILLE TROTS

De Friese identiteit is dagelijks voelbaar in onze taal, tradities en geschiedenis en daar zijn we trots op. Onze mentaliteit is een combinatie van down to earth-nuchterheid en vurige passie. Friezen zijn aanpakkers en doeners, die samen de schouders eronder zetten als ze warm lopen voor een goed idee. Samen met de mienskip (de gemeenschap) zorgen we ervoor dat projecten van de grond komen. Bottom-up, via korte lijnen, daadkrachtig en vlot.

We houden van laagdrempelig contact en wederzijdse steun. Of je nu de burgemeester of de bakker bent, we gaan op dezelfde manier met je om. Met korte lijnen en wederzijds vertrouwen bereiken we veel. Kleine inspanningen kunnen uitgroeien tot grote resultaten, en we weten eigenbelang en gezamenlijk belang goed te combineren, door elkaar het succes te gunnen.

### DUURZAAMHEID

Het is door deze mentaliteit dat onze hechte mienskip al 2000 jaar lang dijken en terpen bouwt, en het water bedwingt en schoonhoudt voor de toekomst. De provincie is groot genoeg om een verschil te maken en klein genoeg om elkaar goed te kennen. En dat is de basis voor circulaire ambities. In 2017 is Fryslân uitgeroepen tot de meest circulaire regio van Nederland. In 2025 zetten onze bedrijven de deuren open om te laten zien waarom we één van de meest circulaire regio's in Europa zijn.

Vereniging Circulair Friesland is het kloppende hart van een netwerk zelfstandige pioniers die in de bres springt voor een duurzame levensstijl. Een vereniging met bijna 170 leden vol passie, ideeën en drive. Niet om de beste, de snelste of de grootste te zijn, maar om er samen voor te zorgen dat onze leefomgeving zo rijk aan natuur en cultuur blijft. Want waar we echt trots op zijn, is het land en het water waarvan we in leven.

Niet voor niets zingen we in het Friese volkslied *Wy sjonge it bêste lân fan d'ierde. Klink dan en daverje fier yn it rûn. Dyn âlde eare, o Fryske grûn!* Oftewel: Wij bezingen het beste land van de aarde. Klink dan en daver ver in het rond. Jouw oude eer, o Friese grond!

### STAD EN PLATTELAND

Hier kun je zomaar een trekker door een winkelstraat zien rijden, want de meeste van de elf Friese steden doen meer denken aan een dorp dan aan een stad. Ze zijn verbonden met hun omgeving en met de sectoren waar we hier zo goed in zijn. Hier kan je, beter dan waar ook ter wereld, een congres ervaren waar stad en platteland naadloos op elkaar aansluiten. De Friese bevolking, met zijn vele doorpakkers, innovators en creatieve geesten, helpt je om jouw congres uniek en betekenisvol te maken.

Wij nodigen je uit om Fryslân te beleven. Laat je door de artikelen in dit magazine inspireren en ontdek deze bijzondere provincie als congreslocatie.

Groetnis,  
Team Friesland Convention Partners ♥



## WAAR LIGT FRIESLAND?

Friesland is dichterbij dan je denkt. Sommige mensen denken dat het aan het einde van de wereld ligt, maar volgens ons begint de wereld hier. Vanuit Amsterdam ben je binnen een uur in Fryslân en een half uurtje later sta je in het centrum van de hoofdstad Leeuwarden.

Er is altijd voldoende ruimte om te parkeren en de parkeertarieven zijn laag. Soms kun je zelfs gratis parkeren. Ook de trein brengt je vlot in Fryslân. Vanaf Amsterdam Schiphol reis je in twee uur naar de Love-fontein in Leeuwarden. Deze fontein ligt tegenover het station en is speciaal voor Leeuwarden gemaakt door de Spaanse kunstenaar Jaume Plensa.



Fryslân is dus dichtbij en toch ben je echt even weg. In deze provincie met haar eigen taal, cultuur en gevarieerde natuur waan je je in een andere wereld.

Wanneer mogen we je verwelkomen?

# ONTDEK WAAROM FRYSLÂN DE PERFÉCTE CONGRESLOCATIE IS

Een congres in Fryslân beleef je anders dan in de rest van Nederland! Als je wil, is de héle provincie jouw congreslocatie. Onze elf historische steden zijn goed bereikbaar, prachtig en boordevol geschiedenis en cultuur. Buiten de dorpen en steden geniet je van de Waddeneilanden, van meren, bossen, weiden, veen- en kleigebieden, terpen en kerken. Fryslân nodigt uit om te ontdekken, verwonderen, leren en verbinden.

## MET RUIM 100 BEDRIJVEN EN 25 UNIVERSITEITEN WERKEN AAN WATERTechnologie

Een van onze topsectoren is watertechnologie. Deze koploerspositie past heel goed bij de Friese volksaard. Friezen gaan 'aan' als ze kunnen bijdragen aan het grotere geheel. Ze zijn intrinsiek gemotiveerd om zich in te zetten voor zinvolle projecten en onderzoeken. En schoon (drink)water is van levensbelang. Hier én in de rest van de wereld. Dus zetten wij graag onze kennis en kunde in om samen te werken aan veilige en duurzame water-oplossingen.

Deze inspirerende samenwerkingen spelen zich grotendeels af in het wetenschappelijk waterinstituut Wetsus, dat in 2003 in Leeuwarden werd opgericht. Hier slaan we internationaal

de handen ineen: ruim 100 bedrijven en 50 professoren van 25 universiteiten uit heel Europa werken samen. Ze bedenken duurzame oplossingen, bijvoorbeeld voor waterzuivering en kwaliteitsverbetering, zodat veilig drinkwater beschikbaar blijft voor iedereen.

Wetsus fungeert dus als een 'kennismachine', waar wetenschappelijke ideeën worden ontwikkeld tot patenten en onderzoeksrapporten. Bedrijven gaan hier vervolgens mee aan de slag om ze praktisch toe te passen en op te schalen. Hierdoor is Wetsus een broedplaats voor innovaties én een belangrijke speler in de wereldwijde watertechnologiesector. Niet zo verwonderlijk dus, dat congresbezoekers graag een bezoek brengen aan dit gerenommeerde instituut.

## GEZOND ZIJN DOOR GEZOND ETEN: ONZE INNOVATIEVE AGROFOOD- PROJECTEN

Een andere, net zo innovatieve en inspirerende topsector is agrofood/duurzame landbouw. Logisch wel, want veel Friese dorpen en steden zijn historisch gegroeid rondom landbouw. Dat zie je nog steeds terug aan de vele boerderijen en landerijen. In de kustgebieden en in het noorden van de provincie hebben we lang geleden de vruchtbare kleigrond van de zee gewonnen. Sindsdien verbouwen we er granen en vanaf de 19e eeuw ook suikerbieten. De zandgrond in het zuidoosten is meer geschikt voor het verbouwen van groentes en het houden van vee. Om Fryslân gezond en toekomstbestendig te houden, werkt men in deze topsector vooral aan het verbeteren van de voedselproductie

en biodiversiteit, en aan het verlagen van de milieu-impact. Hierin speelt Hogeschool Van Hall Larenstein een verbindende voortrekkersrol.

Als University of Applied Sciences faciliteert deze hogeschool studenten, wetenschappers en ondernemers om samen te werken aan een gezondere aarde. Ze leiden ambitieuze professionals op, die het verschil gaan maken bij de belangrijke maatschappelijke vraagstukken over de hele wereld. Dagelijks werken ze hier in een internationaal gezelschap aan toekomstbestendige melkveehouderijsystemen, de circulaire voedselketen, bodemgezondheid en voedsel als medicijn.

Als aanvulling op een congres kan het dus heel interessant zijn om een bezoek te brengen >>

FOTO: MEREL TUK





aan Hogeschool Van Hall Larenstein. Hier komt theorie en praktijk samen en ervaren congresbezoekers wat de meest recente ontwikkelingen in het vakgebied zijn.

#### EEN DUURZAME ZUIVELKETEN, MET RESPECT VOOR DE AARDE EN HAAR BEWONERS

Datzelfde geldt voor de Dairy Campus: onderdeel van Wageningen Livestock Research en een toonaangevend onderzoeks- en praktijkcentrum voor de melkveehouderij en de zuivelketen. Wetenschap en onderwijs werken hier samen aan een duurzame toekomst voor de zuivelsector.

Natúúrlijk gebeurt dat in Fryslân: hier komen de beroemde zwart-bonte Holstein-Friesian-koeien vandaan. Wist je dat deze melkkoeien

oorspronkelijk voortkomen uit een kruising van Friese en Bataafse runderen? Vanaf de 19<sup>e</sup> eeuw werd er ook veel mee gefokt in Amerika en daar kregen ze de naam Holstein-Friesian. Na 1950 kwamen deze Amerikaanse afstammelingen weer terug in Nederland, omdat ze inmiddels meer melk gaven dan de Nederlandse rassen.

Op Dairy Campus draait alles dus om innovatie, onderzoek en educatie. Onderzoekers werken samen met het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en melkveehouders aan de ontwikkeling van een duurzame zuivelketen. En dat betekent dat ze met heel veel thema's bezig zijn, zoals biodiversiteit, groene energie, emissiereductie en een gezonde bodem. Allemaal onderdelen die bijdragen aan zuivel van hoge kwaliteit, en aan een gezondere aarde.



FOPPE DE HAAN EN RIXT VAN DER HORST  
OVER DOORZETTEN, VOORBEEDEN EN  
DE FRIESE MENTALITEIT IN DE TOPSPORT

## EEN WOORD, EEN WOORD, EEN DAAD, EEN DAAD

Nuchter, eerlijk, kort door de bocht. Je kunt van alles over Friezen zeggen, maar 'lui' worden ze niet snel genoemd. Dat zie je ook wel aan het aantal topsporters dat ieder jaar door Fryslân wordt opgeleverd. Speciaal voor dit magazine brengen we twee van zulke Friese sporters samen in het Abe Lenstra Stadion in Heerenveen: Foppe de Haan, oud-voetballer en -trainer, en Rixt van der Horst, paralympisch dressuuramazone. Ze kletsten bij in een skybox en bewandelden het heilige gras in het voetbalstadion van Heerenveen.

## IK HAD GEEN VOORBEELD OM NAAR OP TE KIJKEN, MAAR WEL MIJN EIGEN BEWIJSORANG"

Rixt

Al voor de deur van het Abe Lenstra Stadion wordt de toon voor het interview fleurig gezet. Achter een grote bos bloemen gaat het gezicht van Foppe de Haan schuil, als hij richting de deur wandelt. Met een warme 'lokwinske, famke' feliciteert hij - bijna fluisterend - paralympisch dressuuramazone Rixt van der Horst. "Een mooie prestatie," knikt hij haar toe. Hij heeft het dan over de nominatie voor de Paralympische Spelen 2024, die over vijf weken in Parijs plaatsvinden. Rixt hoorde twee dagen geleden dat ze erbij zit.

### Met Foppe naar de fokker

Eenmaal geïnstalleerd in een skybox die nog het meest weg heeft van een knus bruin café, kletsen ze bij. Foppe: "Ik weet nog goed dat we elkaar voor het eerst troffen. Je had volgens mij al eens een helm via het Foppe Fonds aangevraagd, maar nu belde je vader mij op omdat je een nieuw paard nodig had." Rixt, lachend: "Ja, dat klopt! Ik weet nog dat we op een avond op stal in Burgum waren. Daar hebben we Uniek voor het eerst (paard, red.) aan jullie laten zien."

Het is datzelfde paard waarmee Rixt niet veel later tweemaal wereldkampioen werd. Foppe: "Die eerste keer dat jij op Uniek reed, zag iedereen vanaf de kant wel dat er iets bijzonders was. Je hoefde maar zo subtiel aanwijzingen te geven. Jullie snaptten mekaar gewoon. Dat was echt heel speciaal om te zien." Dat Foppe de Haan aanwezig is bij het trainen van een paard met een paralympisch dressuuramazone, had alles te maken met zijn Foppe Fonds. Een fonds dat sporten mogelijk maakt

voor jongeren die er een zetje bij nodig hebben, of het nu gaat om geld of een netwerk. Sinds de aanschaf van Uniek, is Rixt ambassadrice van het fonds. Op haar website schrijft Rixt dat ze een voorbeeld wil zijn voor jongeren met een beperking, door te laten zien dat je ook met beperking alles uit het leven kunt halen.

### Een Fries om je aan op te trekken

Wie haar voorbeeld dan was toen ze zo oud was? "Tsja, in ieder geval geen paralympisch sporter," legt Rixt



kunnen. Toen is de droom een beetje gaan leven." Foppe: "Goh ja, mijn voorbeeld van vroeger was dus Abe Lenstra." Als klein jongetje had ik hem om naar op te kijken. Als hij gespeeld had in Heerenveen, dan spelde ik de krant. En daar werd het minutieus in beschreven, hè. Pass op links, pass op rechts. Dus ik kon het helemaal voor me zien."

Zoals Rixt de middelen niet had om een paard van deze klasse te kopen, zo had Foppe de middelen niet om een voetbal te kopen. Hij lacht terwijl hij vertelt: "Ja jong, als klein jonkje had ik wat vrienden waar ik mee wilde voetballen, maar we hadden geen eigen voetbal. Dus kregen we van de meester een intekenlijst om de deuren mee af te gaan, op zoek naar kwartjes. Nou, dat lukte. We kochten een leren bal en iedere week rouleerde 'ie, moest een andere jongen op de bal passen. Wat er met die bal gebeurd is? Ja geen idee, ik heb nog wel eens geprobeerd eenzelfde soort te kopen in een tweedehandszaak op vakantie. Ik zou ervoor terug naar de winkel en toen was 'ie ineens gesloten. Mooi sneu."

### De Friese mentaliteit

In het vak komen beide sporters veel in aanraking met andere culturen en andere mentaliteiten. Rixt valt vooral nuchterheid op. En dat verschil is op provinciaal niveau al te merken, ziet ook Foppe. "De jongens in de Randstad zijn echt anders. Dat zijn mannetjes, die hebben al jong leren strijden en opkomen voor zichzelf. Dat is in Friesland gewoon anders. De Fries is wat bedachtzamer misschien. Maar bij Friezen is het ook: een woord, een woord, een daad, een daad. Als je iets afspreekt, dan doe je dat gewoon. Dat is wel echt typisch voor Friezen." >>

uit. "Ik keek wel ontzettend op naar grootheden als Anky van Grunsven en Tineke Bartels, die ik zelfs een keertje ontmoette toen ik 7 was. Verder heb ik mij vooral opgetrokken aan mijn eigen bewijsdrang. Dat zit er van nature een beetje in. Ik had dan wel een beperking, maar ik wilde daar niet aan. Ik wilde gewoon meedoen met de reguliere sport, en won ook wel prijzen."

"Maar in 2008 kwam ik in aanraking met de parasport en ontdekte ik dat ik ook naar de Paralympische Spelen zou



## ALS DE WERELD OM JE HEEN GOED IS EN MENSEN HET BESTE MET JE VOOR HEBBEN, DAN VOEL JE GEEN STRESS"

Foppe

Wat nou het onmisbare zaadje is dat Friezen doet uitgroeien tot topsporters, is volgens Foppe en Rixt het verenigingsgevoel. Foppe: "In de dorpen zijn heel veel sportclubs. Voor volleybal, kaatsen, voetbal, bridgen, zeilen... Best veel clubs, voor niet eens zoveel mensen. Er is echt een sfeer van we doen het met elkaar en sport is leuk. En zo drijven talenten ook naar boven, tot aan wereldkampioenschappen aan toe."

Rixt knikt instemmend: "Ja, ik denk dat het heel erg inspireert als je iemand uit je eigen regio wereldkampioen ziet worden, of ziet meedoen aan de Olympische of Paralympische Spelen. Gewoon iemand uit jouw eigen stad of dorp, of van jouw eigen vereniging. Dat verenigingsgevoel draagt ook enorm bij aan sport. Zo zat ik vroeger bij de ponyclub. Wij gingen haast ieder weekend met elkaar op concours, dan waren we elkaar aan het aanmoedigen en lachen met z'n allen, tot de prijsuitreiking aan toe. Dan was er nog een parade en stonden we met vlaggen te zwaaien. Geweldig was dat! Ik heb er prachtige herinneringen aan. Ik ben trouwens nog steeds lid van de Rijvereniging in Grou, al woon ik er niet meer. Maar ik zal wel altijd lid blijven."

### Groetnis oan dyn alders

Terwijl het interview wordt afgerond, is er nog tijd om even op het gras van het stadion te staan. Foppe wijst de Foppe Tribune aan en de stoeltjes van het Foppe Fonds. Het is heel begrijpelijk dat dit stadion zijn favoriete sportplek in Friesland is. En ontspannen, waar gebeurt dat in Fryslân? Rixt: "Op het water natuurlijk. Heerlijk is dat. Varen geeft zo'n gevoel van vrijheid, hè. Mensen zijn zo gemoedelijk, iedereen zegt hoi." Foppe heeft op zijn beurt een voorkeur voor de Waddeneilanden. "Wij komen vaak op Ameland. Maar ik heb eigenlijk niks nodig om te ontspannen hoor. Altijd al zo geweest. Als de wereld om je heen goed is en mensen het beste met je voor hebben, dan voel je geen stress. Dan kun je het allemaal loslaten. Maar om het zo te krijgen, dat is natuurlijk een hele kunst, hoor." En dan zit het gesprek er alweer op. Rixt en Foppe schakelen doeizeggend over in hun *memmetaal*. Foppe: "Groetnis oan dyn alders, hè. En set 'm op yn augustus!"

**Rixt heeft een topprestatie geleverd en heeft drie keer zilver gewonnen tijdens de paralympische spelen van 2024.**

# BELEEF DE FRIESE SPORTEN

Fryslân ademt sport en dat zie je terug in onze congreslocaties, zoals het IJstadion Thialf en het Abe Lenstra Stadion. Thialf is het mekka voor de schaatsliefhebber. Het biedt niet alleen topfaciliteiten voor sporters, maar ook uitstekende mogelijkheden voor zakelijke bijeenkomsten. Het Abe Lenstra Stadion is de trots van SC Heerenveen en combineert voetbal met moderne congresfaciliteiten. Deze locaties vertegenwoordigen de Friese mentaliteit: een mix van doorzettingsvermogen, samenwerking en innovatie. Hier voel je hoe de drive om te winnen hand in hand gaat met de kracht van samen sterk zijn.



### THIALF

Thialf is meer dan een ijsbaan. Naast schaatsen en topsportfaciliteiten biedt Thialf ook unieke ervaringen voor bedrijven. Denk aan een bedrijfspresentatie met een hapje en drankje, in een horecaruimte met uitzicht op de schaatsbaan, een vergadering gevolgd door een schaatsclinic van een bekende schaatser, of een diner in één van de zalen van Thialf.

### SC HEERENVEEN

In het Abe Lenstra Stadion maak je gebruik van zakelijke mogelijkheden die scoren, zoals het huren van een loge of een luxe skybox. Deze ruimtes zijn ideaal om zakelijke relaties te ontvangen en om te netwerken. Of het nu gaat om een vergadering, presentatie, borrel of diner, het stadion biedt een professionele en sfeervolle setting met uitzicht op het veld.

### KAATSEN



Onder begeleiding van ervaren

kaatsers leer je de spelregels en technieken. Het is een hele goede teambuilding- activiteit, waarbij plezier en samenwerking centraal staan. Of je nu een sportliefhebber bent of gewoon op zoek bent naar een leuke en actieve dag, een kaats-clinic is voor alle leeftijden en conditieniveaus.

### FIERLJEPPEN

#### POLSSSTOKSPRINGEN

Fierljeppen is een avontuurlijke Friese sport, die je op avontuurlijke wijze naar de andere oever brengt. Tijdens een fierljep-clinic leer je binnen twee uur de basis. Onder begeleiding van instructeurs leer je de nodige technieken om sprongen te maken.



### SKÛTSJESILEN

#### VRACHTSCHIPZEILEN

Skûtsjesilen is dé manier om de Friese cultuur en geschiedenis te ervaren. Je leert de basisprincipes van het vrachtschipzeilen op een authentiek Fries skûtsje. Bovendien zit de schipper vaak vol verhalen over de historische schepen. Je neemt het roer in handen en vertrouwt op het team om zo over de Friese wateren te zeilen. Een onvergetelijke ervaring waar je rijker van thuiskomt. Wist je dat veel spreekwoorden en gezegdes uit het zeilen komen?



# VAN MAGNA FRISIA TOT MACHTICH MOAI FRYSLÂN

Lang geleden, in de vroege middeleeuwen, strekte het Friese rijk zich uit van het huidige Zeeland tot in Duitsland. De Friezen stonden bekend als de beste schippers en kooplieden. Met hun sterke handelsnetwerk beheersten ze de handel in Noordwest-Europa.


Daarnaast stonden Friezen bekend om hun onafhankelijkheid. Ze gingen hun eigen gang, gehoorzaamden alleen aan hun eigen wetten en bestuur, en spraken hun eigen taal. Onder het regime van Karel de Grote werd Magna Frisia onderdeel van het Frankische Rijk. Toch behielden de Friezen ook toen nog een groot deel van hun autonomie.

In de eeuwen daarna voerde het Friese volk een voortdurende vrijheidsstrijd, onder andere tegen de Bourgondiërs en de Habsburgers. Pas in de 16e eeuw werd Friesland ingelijfd bij de Habsburgse Nederlanden en in 1815 werd het onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden.

Die drang naar autonomie, naar vrijheid en om te staan voor wat belangrijk is, zit nog steeds diep verankerd in de hedendaagse Fries. Daarbij is het levensgeluk de grootste drijfveer. Dat betekent meer voor ons dan een hoog inkomen. We zorgen goed voor de natuur, houden sociale voorzieningen op peil in de dorpen en blijven verbonden met elkaar.

We wachten niet af tot een ander wat doet, want als we iets zinvol vinden, zetten we samen de schouders eronder. We komen met z'n allen in beweging om er iets moois van te maken. Een mooi voorbeeld van die organisatorische draagkracht van het netwerk dat wij *mienskip* noemen is de Elfstedentocht.

# NETWERKEN

FRIESLAND STYLE 





INTERVIEW MET  
WIEBE WIELING EN  
WINI WEIDENAAR

# ALTIJD KLAAR VOOR DE START

De Elfstedentocht: een 200 kilometer lange schaatstocht door de elf historische steden van Fryslân. Ieder jaar wordt dit event opnieuw georganiseerd, ook al is het bijna dertig jaar geleden dat deze 'Tocht der Tochten' voor het laatst gereden is. Maar als de winter meewerkt en er in heel Fryslân op sloten en meren een ijslaag van minstens vijftien centimeter ligt, dan is iedereen er klaar voor.

We spraken met Wiebe Wieling, voorzitter van de Vereniging De Friesche Elf Steden en bestuurslid Wini Weidenaar. Zij is verantwoordelijk voor de publiciteit en communicatie rondom de tocht. Samen praten ze ons bij over de bijzondere schaatstocht en de organisatie daarvan. "De Elfstedentocht wordt al eeuwen



FOTO: LYDIA ANNEVA

gereden", vertelt Wiebe. "Men vond het vroeger al mooi om langs de elf steden te schaatsen. Je kreeg dan in het lokale café een stempeltje en dat was dat."

## We kunnen het in twee dagen regelen

Op 2 januari 1909 werd de eerste officiële Elfstedentocht eenmalig georganiseerd door de Friesche IJsbond. Alle tochten daarna zijn georganiseerd door de speciaal hiervoor in het leven geroepen Vereniging De Friesche Elf Steden. Deze vereniging organiseert ieder jaar de Elfstedentocht, ook al is de laatste tocht in 1997 gereden. "We zijn er het hele jaar mee bezig" geeft Wiebe aan, "anders kunnen we nooit in twee

dagen alles hebben staan. Iedere winter zijn we er vanaf 1 december klaar voor. Vanaf dat moment kunnen we in twee dagen regelen dat er 25.000 schaatsers van start gaan en dat we 1,5 miljoen bezoekers kunnen ontvangen."

Wini voegt hieraan toe: "Wij werken jaarlijks de draaiboeken bij, bijvoorbeeld met informatie over nieuwe bruggen en wegen. En we zitten ieder jaar om tafel met de Veiligheidsregio's, brandweer, politie, en andere betrokkenen. En ik heb elk jaar overleg met de NOS en Omrop Fryslân, over hoe de wedstrijd in beeld wordt gebracht, wie welke beelden maakt en wat de cameraposities

worden. Daarnaast hebben we 22 rayonhoofden, die elk, samen met hun assistent rayonhoofd, verantwoordelijk zijn voor acht kilometer van de route. Zij moeten onder andere zorgen dat het ijs veilig en schoon is en dat de kluunvoorzieningen goed zijn."

## Stilstaan is geen optie

Ook de legendarische Elfstedentocht gaat mee met de tijd. Anders dan bij de voorgaande edities, zullen er bij een volgende Elfstedentocht drones worden ingezet om in de gaten te houden wat er op het ijs en in het publiek gebeurt. Dat regelt Vereniging De Friesche Elf Steden overigens niet, dat doen externe partijen. Daarnaast



FOTO: BYEWORLD

## AL 100 JAAR VANUIT PLEZIER EN BETROKKENHEID

krijgen de schaatsers transponders mee: handig voor de organisatie, want die kan in de gaten houden of er nergens een opstopping ontstaat. Vrienden en familie thuis weten zo precies waar hun geliefde schaatser zich bevindt. Allemaal nieuwe technieken, die in 1997 nog niet aan de orde waren.

## Zonder vrijwilligers geen Elfstedentocht

"Weet je", zegt Wiebe ineens, "één ding hebben we nog niet benoemd. We doen alles met vrijwilligers. Alle bestuursleden en rayonhoofden doen dit al meer dan 100 jaar vanuit plezier en betrokkenheid. Dat is bijzonder, toch?"

Ook op de dag zelf zijn er duizenden vrijwilligers aan de slag, bijvoorbeeld om het ijs schoon te maken. In 2012 leek het er op dat de tocht door kon gaan, maar in het zuiden van Friesland had

het gesneeuwd. "Nou, dan bel je naar Omrop Fryslân, om aan te geven dat we mensen nodig hebben met schuifborden. En dan staan er de volgende dag 200 man met een schuifbord."

## Altijd hoop voor de komende winter

Er zweeft magie rondom de Elfstedentocht. Woorden als 'hoop', 'elfstedenkoorts' en 'once in a lifetime' geven aan hoe bijzonder het is. Nergens ter wereld vind je een groter sportevenement. Zelfs bij de Olympische Spelen zijn er maar half zoveel sporters als het aantal schaatsers dat de Elfstedentocht rijdt. Niet zo gek dus dat ieder schaatshart sneller gaat kloppen, zodra de temperatuur onder het vriespunt daalt. Misschien horen we deze winter voor het eerst in decennia wel de legendarische woorden 'It sil heve!'



# AMBITIEUZE DOELSTELLING: MEEST CIRCULAIRE REGIO VAN EUROPA

In Fryslân denken we graag groot. 'Think big, act small' past wel bij ons. De mogelijkheden zijn oneindig, de dromen en ambities ook. En met kleine, vastberaden stappen gaan we samen op ons doel af: wij willen de meest circulaire regio van Europa zijn.

Dit grootse plan begon in 2015. Zeven bedrijven sloegen de handen ineen en lieten samen met de Provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden een analyse van de grondstofstromen uitvoeren. Dit maakte inzichtelijk hoeveel grondstoffen over grote afstanden vervoerd worden. Dat is onnodig en inefficiënt, en gelukkig (grotendeels) op te lossen met een lokale aanpak. Een belangrijke voorwaarde is dat we het grensoverschrijdend aanpakken. Van bouwers tot boeren en van banken tot bedrijven, deze ambitie verwezenlijken we alleen samen en als iedereen zijn bijdrage levert.

## JUBILEUMJAAR 2025

Gelukkig zijn veel Friezen ervan overtuigd dat de circulaire economie belangrijk is voor de brede welvaart: het houdt de provincie ook in de toekomst gezond en gelukkig. Wat verder enorm helpt, is dat de circulaire economie niet van bovenaf

wordt opgelegd. De beweging en de ambitie is bottom-up gestart. Het zijn de bedrijven die het initiatief namen, de handen ineensloegen en de Vereniging Circulair Friesland (VCF) hebben opgericht. Ondertussen zijn er al zo'n 170 leden: bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen die zich samen sterk maken voor een circulaire economie en een duurzame toekomst.

In 2025 bestaat de Vereniging Circulair Friesland 10 jaar en dat is een mooi moment om terug te blikken én om vooruit te kijken. Dit is het jaar waarin bedrijven hun deuren openen om hun circulaire innovaties te delen. Jij mag een kijkje achter de schermen nemen om duurzame initiatieven en projecten te ervaren. Daarnaast zijn er in 2025 op aanvraag circulaire expedities te boeken en nog heel veel andere activiteiten te doen.

## MADE CIRCULAIR IN FRYSLÂN

Om te laten zien waaraan we met elkaar werken, gaat de vereniging de successen labelen. Letterlijk. Dat doen ze met het speciaal voor het jubileumjaar ontwikkelde 'Made (circulair) in Fryslân'-label. Hiermee kan iedereen zien hoe trots we zijn op alle mooie circulaire projecten die hier tot stand komen. En, nog belangrijker, hiermee kunnen we anderen inspireren. We labelen onze innovaties en best practices en we tonen de wereld hoe de circulaire economie in de praktijk werkt.

Met de ambitie in uitvoering om de meest circulaire regio van Europa te zijn, laat Fryslân aan de wereld zien dat een duurzame toekomst mogelijk is. Als een gemeenschap zich verenigt en zich inzet voor verandering, ligt een schone, groene en gezonde toekomst binnen handbereik. Daarom spannen we ons vandaag graag in, om een nog mooiere wereld te creëren voor morgen. Want om af te sluiten met de wijze woorden van Mahatma Gandhi: "De toekomst hangt af van wat je nu aan het doen bent."

DUURZAME LOCATIE

# DE LAAPE WAAR DUURZAAMHEID EN COMFORT SAMENKOMEN

In het groene hart van Friesland ligt De Laape, een duurzame eventlocatie die zich onderscheidt van andere locaties door de toewijding van eigenaresse Marrit Hoogwater. Zij heeft een duidelijke visie op duurzaamheid en een duidelijke missie: ieder evenement moet zo min mogelijk impact hebben op het milieu.

Marrit gelooft in de kracht van de gemeenschap en werkt graag samen met lokale leveranciers, om de regionale economie te ondersteunen. Met een sterke focus op duurzaamheid en een duidelijke visie blijft ze innoveren en nieuwe manieren zoeken om nóg milieuvriendelijker te zijn. De Laape is daardoor ook een bron van inspiratie voor andere bedrijven in de evenementenbranche en laat zien dat duurzaamheid hand in hand kan gaan met luxe en comfort.

## Van boerderij naar moderne eventlocatie

De Laape is een voormalige boerderij in Warten, onder de rook van Leeuwarden. Ooit was het een trotse melkveehouderij, later verschoof de focus naar schapen en kippen. Uiteindelijk onderging de boerderij een grote, duurzame verbouwing, waarbij zoveel mogelijk materialen zijn hergebruikt. "Ik had genoeg ideeën en die legde ik voor aan de vakmensen, die vervolgens vanuit hun expertise gingen meedenken. Door zo te brainstormen en kennis te delen, ontstonden de beste plannen", vertelt Marrit.

De beide schuren die op het terrein staan, hebben twee delen: een vergaderzaal in een kas en slaapvertrekken. In totaal biedt De Laape achttien comfortabele eenpersoons slaapkamers, die allemaal een eigen badkamer hebben. Deze moderne en duurzame faciliteiten maken De Laape ideaal voor executieve retraites en zakelijke bijeenkomsten.

## Duurzaam energiebronnen

Om al die zalen en kamers te verwarmen, is veel energie nodig. Om dit zo duurzaam mogelijk te genereren, hebben ze flink geïnvesteerd in duurzame energiebronnen. De gebouwen worden verwarmd met vloerverwarming, aangevuld met een speksteenkachel in de boerderij en houtkachels in de kassen. Elektriciteit komt van zonnepanelen. Een groen dak als isolatie houdt met een dikke laag begroeiing de slaapkamers warm in de winters en koel in de zomers.

## Biodiversiteit versterken

Niet alleen de bezoekers moeten het goed hebben bij De Laape, ook hun 'kleine bezoekers' krijgen voldoende aandacht. Rondom de gebouwen zijn verschillende structuren opgericht om bijen, insecten, amfibieën en vogels broed- schuil- en voederplaatsen te bieden. Met hun hulp levert de boomgaard een rijke oogst aan onder andere pruimen, appels en peren.

DUURZAME LOCATIE



## Duurzaam gebruik van water

Een ander belangrijk onderdeel van duurzaamheid is het gebruik van water. Ook daar is goed over nagedacht bij De Laape: de begroeiing op de daken vangt het regenwater op en hiermee worden de toiletten doorgespoeld.

## Trotse Friese ondernemer

Marrit is van oorsprong Fries en naast De Laape heeft ze samen met haar man een trainingsinstituut in Delft, waar ze professionals in de energiesector opleiden. De kennis en ervaring die ze heeft op het gebied van energie en duurzaamheid zet ze in om van De Laape een fijne, comfortabele en bovenal duurzame plek te maken: "We bieden vele mogelijkheden voor evenementen, zakelijke >>

FOTO'S: LYDIA ANNEMA

# IK BEN ERVAN OVERTUIGD DAT JE IN EEN GEZONDE OMGEVING TOT BETERE BESLISSINGEN KOMT"

bijeenkomsten en vergaderingen. De faciliteiten zijn modern en de flexibele ruimtes nodigen uit om met een open blik in beweging te komen en duurzame keuzes te maken voor de toekomst. Het belangrijkste hier is de beleving. Het weidse landschap en de rust zorgen voor een basis waar nieuwe ideeën en inzichten opbloeien."

## Haar visie op de toekomst

"We zijn al heel goed bezig, maar ik wil blijven innoveren en naar manieren zoeken om nog milieuvriendelijker te worden", zegt Marrit nuchter. "De boerderij is zo verbouwd dat hij nog 100 jaar mee kan. De komende jaren zullen we onze faciliteiten verder duurzaam uitbreiden, waarbij we inzetten op de lange termijn. Ik ben ervan overtuigd dat je in een gezonde omgeving tot betere beslissingen komt."

Haar gasten denken er net zo over, want die vertellen regelmatig over de positieve impact die De Laape heeft



FOTO: MITCH DE PON

op hun eigen mindset. "Het mooiste compliment is wanneer mensen na een bezoek vertellen dat ze ook thuis dingen aanpassen, zoals bewuster boodschappen doen, of meer naar buiten, gewoon omdat het kan. Deze bewustwording en het doen van kleine veranderingen, maken een groot verschil voor het welzijn van jezelf en de wereld."

De Laape is dus meer dan een eventlocatie: het is een voorbeeld van hoe duurzaamheid en comfort hand in hand gaan en hoe je met andere keuzes het verschil maakt voor de toekomst. Ben je nieuwsgierig geworden en wil je het zelf ervaren? Het team van De Laape verwelkomt je met open armen.

## DE LAAPE

- 18 comfortabele éénpersoonskamers
- eigen badkamer
- moderne en duurzame faciliteiten
- 3 vergaderzalen
- plenaire ruimte voor 80 personen

# DUURZAME LOCATIES



## BIOSINTRUM

Een locatie met moderne vergaderzalen en conferentiefaciliteiten te midden van een natuurlijke omgeving. Een kenniscentrum dat voor meer dan 80% uit biobased materialen bestaat en daarmee één van de meest duurzame en innovatieve gebouwen van Europa is.

**Aantal zalen: 8**  
**Plenaire: 130 pers.**



## HET LAGE NOORDEN

De zeedijk en het Noorderleeg scheiden hier het land van de Waddenzee. Een plek die wezenlijk onderdeel uitmaakt van de omgeving, waar ze intensief samenwerken met lokale aanbieders en waar bezoekers kunnen genieten van de natuur, rust en sfeer.

**Aantal zalen: 3**  
**Plenaire: 120 pers.**



## CYCLE UP HUB

Bij de Cycle Up HUB geloven ze dat afval de grondstof is voor een betere toekomst en raken ze nooit uitgepraat over duurzaamheid. Samen met hun circulaire partners zorgen ze ervoor dat de circulaire economie in de praktijk wordt gebracht. De Cycle Up HUB is ook de ideale locatie voor je zakelijke conferentie, workshop of lezing!

**Aantal zalen: 3**  
**Plenaire: 200 pers.**



## DE HARMONIE

Het grootste theater van Noord-Nederland en jaarlijks het decor voor uiteenlopende zakelijke evenementen. Van groots tot intiem, alles kan in Stadsschouwburg De Harmonie!

**Aantal zalen: 7**  
**Plenaire: 1000 pers.**



## NIEUW ALLARDSOOG

Een veelzijdige vergader- en conferentie-locatie in Friesland, omringd door natuur en rust. De locatie biedt moderne faciliteiten voor zakelijke bijeenkomsten en teambuilding, met verschillende zalen en mogelijkheden voor buitenactiviteiten. Het historische karakter van de plek en de duurzame insteek zorgen voor een inspirerende en groene omgeving voor elk evenement.

**Aantal zalen: 12**  
**Plenaire: 250 pers.**  
**Aantal kamers: 40**



## ANNAGE

De groenste locatie aan het water waar je in alle rust kunt vergaderen en trainen, zeilen op skûtsjes of actief de natuur in. Annage bevindt zich temidden van het Nationaal Park De Alde Feanen.

**Aantal zalen: 5**  
**Plenaire: 110 pers.**

# CONGRESTIVAL SPRINGTIJ ALS INSPIRATIEBRON

Hoe verbind je bedrijven, overheden en organisaties om samen een groenere en socialere wereld te creëren? Stichting Springtij organiseert hiervoor bijeenkomsten door het hele land, met als hoogtepunt het driedaagse Springtij Forum op het Friese Waddeneiland Terschelling.

En dat kunnen we met recht een hoogtepunt noemen, want Springtij Forum is niet zomaar een standaard zakelijk evenement, ergens in een zalencentrum of een andere doorsnee locatie. Springtij speelt zich af op héél Terschelling, op verschillende locaties die allemaal met zorg uitgekozen zijn. Hier worden hoofd en hart van de deelnemers met elkaar verbonden.

We spreken erover met Piet Noordenbos, een van de oprichters van Springtij. Hij vertelt een prachtig verhaal over visie, gedrevenheid en duurzaamheid. Over de unieke vormgeving van het evenement en over hoe het team er ieder jaar in slaagt om inhoud en omgeving te vervlechten tot een bijzonder geheel.

## DE LOCATIE IS IN THE LEAD

“Kijk”, zegt Piet, “jij noemt Terschelling het decor van Springtij, maar het is veel meer dan dat. Terschelling is het podium, de inspiratiebron. Ieder jaar laten we de deskundigen die spreken en workshops geven vooraf naar het eiland komen en gaan we mogelijke locaties bekijken. Dat kan een plek in het bos zijn, een duinpan, een schuur of een stal. Op basis van die locaties ontwikkelen we het programma, mede geïnspireerd door de omgeving. Zo voegt de locatie écht iets toe, biedt het een veel grotere meerwaarde dan een zaaltje.”

“En dat vinden de sprekers wel eens lastig hoor”, lacht Piet. “Dan krijg ik weer een mailtje dat er een paal in de weg staat, of dat het in de boerderij zo naar koeien ruikt. Maar ja, die paal staat er en een boerderij ruikt

nu eenmaal niet naar viooltjes. Daar moet je dus mee werken en dat op de één of andere manier integreren in je presentatie of workshop.”

“Ken je Govert Schilling?”, vervolgt Piet enthousiast zijn verhaal, “Dat is een wetenschapsjournalist op het gebied van sterrenkunde. Hij kwam ook een keer op Springtij een lezing geven. Over sterren natuurlijk. Dat wilde hij in een zaal, met een groot scherm en een PowerPointpresentatie. Ik zei nee. We hadden bij camping de Appelhof een mooi veldje en 300 stretchers. Van Oerol hadden we nog dekens, dus we hebben die bedden neergezet, dekentje erop en iedereen kon lekker warm naar de donkere nachtlucht staren, terwijl Govert vertelde over de sterren. Prachtige ervaring was dat.”

## LOSLATEN, VERTRAGEN EN VERBINDEN MET DE NATUUR

De bijzondere ervaring die Terschelling kan bieden voor ieder congres, bedrijfsuitje of teambuildingsevent, begint al op de boot. “Sommige bedrijven willen de snelboot boeken als ze hierheen komen. Twee uur op de gewone boot vinden ze zonde van de tijd. Maar het is geen tijdsverlies, het is tijdwinst. Je begint op de boot al met loslaten en afstand nemen. En als ze dan van de boot komen, dan laten we de mensen vaak eerst met hun blote voeten op het strand lopen. Dan landen ze, komen ze eindelijk tot rust. Veel bedrijven geven het ook aan achteraf, dat ze hier veel meer bereikt hebben dan anders.” >>



PIET NOORDENBOS



FOTO: ANNA VAN KOOIJ



FOTO: CALLUNA DENKERS



FOTO: CALLUNA DENKERS



DE LOCATIE VOEGT ÉCHT IETS TOE,  
BIEDT EEN VEEL GROTERE  
MEERWAARDE DAN EEN ZAALTJE”

FOTO: LAURA CONJUN



“Weet je wat we volgende editie op Springtij Forum willen doen? Dan leiden we de deelnemers van de boot, via de volkstuintjes naar een meertje. Dan zie je dat ze voortdurend lopen te kakelen met elkaar. Die volkstuintjes, die zien ze helemaal niet. Ze hebben veel te veel te bespreken samen. Als ze dan bij het meertje aankomen, staat er ineens een deur. Midden in de natuur. Daar gaan ze doorheen en zodra ze door die deur stappen, mogen ze niet meer praten. Vervolgens lopen ze een paar honderd meter in stilte over het smalle pad langs het meer. Halverwege horen ze dan prachtige vogelgeluiden, die speciaal hiervoor zijn gecomponeerd. Pas als ze aan het einde van het pad door de tweede deur gaan, mogen ze weer praten. Tegen die tijd zijn ze wel geland en in verbinding met de omgeving.”

**CREATIEF AFVALMANAGEMENT**

En omdat die omgeving zo prachtig moet blijven als hij nu is, wordt bij alle Springtij-keuzes de duurzaamheidsvraag gesteld. Want eerlijk is eerlijk, een extra boot laten varen voor het evenement is niet duurzaam. Maar de boodschap is belangrijk en de omgeving waarin die wordt aangeboden ook. Om het zo duurzaam mogelijk te organiseren, wordt op het Springtij

Forum uitsluitend vegetarisch eten geserveerd en zo min mogelijk afval geproduceerd. Dus geen wegwerp bordjes en bestek, maar alles van hout, bamboe of ander afwasbaar en herbruikbaar materiaal.

In dat kader was er vorig jaar een ‘eten met je handen diner’: “Op alle tafels lag recyclebaar papier en daarop werd een vijfgangen-diner geserveerd”, vertelt Piet. “Er waren geen borden, geen bestek, alleen warme doekjes voor je handen. We serveerden voorgedroogde groentes, kroketjes van paddenstoelen en koude gerechten. Het was heerlijk en het werd bovendien erg goed ontvangen!”

**SAMEN DE SCHOUDERS ERONDER**

Na het interview denk ik nog een tijdje na over wat Piet me allemaal verteld heeft. Over hoe het evenement

van 180 deelnemers gegroeid is naar 800 deelnemers, over Terschelling als podium en hoe alles voor Springtij gezocht en gevonden wordt op het eiland. Behalve de tenten en de geluidsinstallaties, die zijn er niet (genoeg). Het vereist een enorme samenwerking om alle locaties, activiteiten, catering en logistieke processen op elkaar af te stemmen.

Ook op Terschelling zie je het diepgewortelde Friese DNA terug: doorpakken, doen wat nodig is en kwaliteit leveren. Als je dat samen doet, dan komt daar iets heel moois uit. In dit geval een uniek evenement, met een krachtige boodschap, geworteld in de droom voor een nóg mooiere wereld. En zoals Nobelprijswinnaar George Bernard Shaw in 1921 al zei: ‘Dromen worden werkelijkheid voor hen die sterk genoeg zijn om erin te geloven.’

# ZAKELIJKE EVENTS WORDEN STEEDS GROENER

Duurzaamheid, 'groene events' en milieubewuste uitjes worden de norm. Gelukkig maar, want Fryslân is een groene provincie en dat willen we graag zo houden. Dat betekent dat we keuzes maken en bij voorkeur samenwerken met partners die deze visie delen.

Zo hebben we een flink netwerk van 'groene' ondernemers. Een deel daarvan werkt samen, zodat voedsel en andere producten niet de halve wereld worden overgevlogen, maar gewoon uit Europa komen. En we hebben, al in november '21, de Glasgow Declaration ondertekend. Hiermee committeren we ons aan de klimaatambities van Nederland.

Voor dit magazine hebben we ook duurzame keuzes gemaakt. Het heeft weliswaar een luxe uitstraling, maar het is gedrukt op papier dat een lage milieu-impact heeft. Daarnaast hebben we gekozen voor een kleine oplage: zo voorkomen we een 'overkill' aan magazines. Lees dus lekker verder en geef dit magazine door aan iemand die het ook interessant vindt. Bewaren mag natuurlijk ook.

Voor de congressen in Fryslân doen wij keihard ons best om duurzame keuzes te maken. Van locaties tot het vervoer en goody bags. Gelukkig zijn er steeds meer locaties in Fryslân, die luxe en comfort bieden en daarnaast rekening houden met hoe we met ons milieu omgaan.

Op onze website vind je locaties met een groen icoon. Dit zijn ondernemingen van duurzame ondernemers, die bijdragen aan de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties.

En verder stellen we met liefde een bidbook voor je samen om te laten zien hoe jouw congres in Fryslân bijdraagt aan de SDG's, zonder de unieke, exclusieve beleving te kort te doen.

We hebben een gratis checklist toegevoegd, zodat je makkelijk en snel de juiste keuze kan maken voor jouw congres of event. Hierin vertellen we je over de verschillende onderdelen van een duurzaam event: van organisatie, communicatie en locatie tot inkopen & partners, energie, en sociale duurzaamheid.



# DUURZAME BELEVINGEN



## SKÛTSJESILEN: ZEILEN OP TRADITIONELE FRIESE VRACHTSCHEPEN

Ervaar de kracht van de wind tijdens het skûtsjesilen. Deze Friese zeilsport is ontstaan uit het racen met historische vrachtschepen die de turf van Friesland naar Amsterdam brachten. Tegenwoordig is het een duurzame manier om het Friese landschap te verkennen. Skûtsjesilen is een sportieve uitdaging voor een team, waarbij je kennis maakt met oude zeiltechnieken en de historie van hard werken op de Friese wateren.



## WADLOPEN IN EEN ZEE VAN RUST

Stel je voor dat je over de bodem van de zee kunt lopen. Dat is precies wat wadlopen is. Tijdens eb wandel je met een ervaren gids over de bodem van de Waddenzee. Het is een fysieke uitdaging die diepe indruk op je achterlaat. Zelf laat je alleen je voetsporen achter op het wad, die door de volgende vloed worden weggespoeld. Maak kennis met de unieke flora en fauna van dit UNESCO Werelderfgoed en kom thuis met een diepere waardering voor de natuurlijke schoonheid en ecologische waarde van de Waddenzee.

## STERRENKIJKEN IN EEN DARK SKY PARK

Friesland is trots op de enige twee Dark Sky Parken in Nederland. Alleen plekken waar het nog echt donker is, krijgen die titel en dat zijn het Nationaal Park Lauwersmeer en de Boschplaat op Terschelling. De parken zetten zich in voor het verminderen van lichtvervuiling, wat goed is om de sterrenhemel beter te zien, en voor de lokale dieren en planten. Door de afwezigheid van kunstlicht kun je hier de Melkweg en talloze sterrenstelsels met je blote oog bewonderen.



FOTO: JONATHAN ANDREW

## PEDDELEN VOOR EEN SCHONERE OMGEVING

Terwijl je op je stand-up paddleboard over de Friese wateren glijdt, vis je tegelijkertijd zwerfafval uit het water. Een sportieve manier om actief bij te dragen aan een schonere omgeving. SUP Clean-up sessies worden georganiseerd door lokale milieugroepen en bieden een kans om gelijkgestemde mensen te ontmoeten die zich inzetten voor een schonere leefomgeving. Het klinkt allemaal erg nobel, maar het is vooral heel erg leuk om te doen. Zie jij jezelf al door de stad peddelen?



## VOEDSEL VERZAMELEN MET FLANG

Op Terschelling vind je Flang, een culinair concept dat excursies en workshops aanbiedt. Samen met de lokale expert ga je de natuur in om ingrediënten te verzamelen. Daarna bereid je in de sfeervolle kookstudio een heerlijke maaltijd met deze verse, lokale producten. Een heerlijke manier om de smaken van Terschelling te ontdekken. Van zeelucht krijg je honger, zeggen ze tenslotte.

## DE AANTREKKELIJKE MIX VAN STAD EN PLATTELAND

In Fryslân gaan stad en platteland hand in hand samen. De uitgestrekte landschappen, pittoreske dorpjes en levendige steden gaan naadloos in elkaar over en bieden een afwisselend ritme van luchtige vogelconcerten en de reuring van een bruisende hoofdstad.

De provincie heeft elf steden, waarvan de kleinsten niet veel groter zijn dan een dorp. Het is hun historische betekenis waarmee ze hun stadrechten verworven. Zowel in de steden als midden in de natuur, vind je kunstwerken van regionale en internationale kunstenaars. Monumenten die je in verbinding brengen met de omgeving.

De International Society for the Performing Arts (ISPA) heeft deze geheime superkracht van de provincie persoonlijk ervaren. Ze hielden in 2018 hun mid year congress in Fryslân. De deelnemers waardeerden de prachtige natuurlijke omgeving, de activiteiten en de gastvrijheid van de lokale bevolking. Neem het niet van ons aan, lees hier het verhaal van organisator Sjoerd Bootsma en ISPA CAO David Baile.



FOTO: SIMON VAN DER WOUDE



FOTO: SIMON VAN DER WOUDE

## EEN INTERNATIONAAL CONGRES IN FRYSLÂN: ISPA DEED HET

In 2018 koos de International Society for the Performing Arts (ISPA) voor Fryslân als congreslocatie. Een hele eer, want normaal gesproken vindt dit event plaats in wereldsteden als New York, Seoul en Melbourne. Er was echter een goede reden waarom ISPA met ruim 300 afgevaardigden naar onze provincie kwam voor een congres.

We spraken met Sjoerd Bootsma, die betrokken was bij dit proces. "Het binnenhalen van ISPA is grotendeels te danken aan Lieven Bertels, destijds de algemeen directeur van Culturele Hoofdstad Leeuwarden-Fryslân 2018. Lieven had een sterk netwerk in de internationale festivalwereld en was lid van de ISPA-board. Dit netwerk, samen met zijn overtuigingskracht, speelde een cruciale rol in de beslissing om het congres naar Fryslân te halen."

"En" gaat hij na even nadenken verder, "het ging natuurlijk niet alleen om een geschikte locatie. We hadden ook een goede propositie en we konden een bijzondere context bieden, omdat we dat jaar ook Culturele Hoofdstad van Europa waren. Bovendien waren er nog een aantal grotere artistieke projecten, zoals een grote circusvoorstelling bij Drachten en internationale theatervoorstellingen in Leeuwarden. Dat maakte dat er voor de congresbezoekers

kwalitatief heel hoogwaardig randprogramma was en dat hielp erg mee. Fryslân werd hierdoor een aantrekkelijke keuze voor ISPA.

"En dat hebben we waargemaakt", gaat Sjoerd enthousiast verder. "Het gevoel van betrokkenheid en de persoonlijke ervaring die we de deelnemers boden, maakte het evenement uniek en onvergetelijk voor ze."

### EEN ANDERS-DAN ANDERS-ERVARING

"Dat kwam niet alleen door de locatie, maar ook door de manier waarop we het hadden georganiseerd", vertelt Sjoerd. "We hebben de deelnemers geen standaard locatie voorgeschoteld, maar we namen ze mee door de hele provincie. Samen bezochten we verschillende culturele hoogtepunten. Het was een intieme en persoonlijke benadering. En het was een enorme voorbereiding om met zoveel mensen dagelijks op stap te gaan, lacht hij". >>



## HET SUCCES VAN ISPA IN FRYSLÂN LAAT ZIEN DAT MET DE JUISTE AANPAK FRYSLÂN EEN AANTREKKELIJKE LOCATIE KAN ZIJN VOOR GROTE, PRESTIGIEUZE EVENEMENTEN

Maar het was een keuze waarmee ze de deelnemers blij hebben gemaakt. Die hebben genoten van dit unieke vijfdaagse event. Toenmalig ISPA CEO David Baile vertelt: "Ik zou Fryslân zonder aarzeling aanbevelen als congresbestemming. Bij een enquête na ons congres, gaf ruim 97% van de afgevaardigden aan dat hun ervaring goed of uitstekend was. Naast ons formele programma genoten ze van fietstochten en uitstekende culturele activiteiten, waaronder theatervoorstellingen en museumbezoek."

### LEEWARDEN/FRYSLÂN CULTURELE HOOFDSTAD

Dat Leeuwarden/Fryslân in 2018 Culturele Hoofdstad van Europa was, maakte het bezoek voor de congresgangers natuurlijk nog boeiender en uitdagender. Er was extra veel te doen en te zien, en cultuurliefhebbers, kunstenaars en kunstinstellingen konden hun hart ophalen.

En dat was voor de ISPA ook één van de redenen om Leeuwarden uit te kiezen, vertelt David Baile. "Leeuwarden won het van zeven andere gegadigden om een aantal redenen, waaronder de rijkdom en diversiteit aan culturele activiteiten in de regio. Daarnaast speelde de relatieve bereikbaarheid van grote transportknooppunten en de kwaliteit van de infrastructuur, inclusief hotels en restaurants, ook een rol. Als bestemming vonden we het ook charmant en uniek gelegen in een zeer gastvrije regio van de wereld."

### EEN KLEINE PROVINCIE WAAR GROOTSE DROMEN UITKOMEN

"Het succes van ISPA in Fryslân laat zien dat onze provincie meer is dan alleen een mooie plek; het is een volwaardige speler in de internationale congreswereld", zegt Sjoerd. "Dit evenement heeft niet alleen de lokale economie gestimuleerd, maar ook de internationale zichtbaarheid van Friesland vergroot. Het laat zien dat met de juiste aanpak, een rurale provincie een aantrekkelijke locatie kan zijn voor grote, prestigieuze evenementen."

### DE AMBITIE BLIJFT, NIEUWE PLANNEN WORDEN GESMEED

Fryslân houdt tradities in ere, maar kijkt ook graag vooruit naar de toekomst. Wat staat er op de planning? Sjoerd wil wel een tipje van de sluier oplichten: "De ambitie is om in 2028 de European Youth Capital te worden. Dit zou opnieuw een enorme boost kunnen geven aan de provincie en haar culturele en economische ontwikkeling."

De daadkracht en ambitie van de Friezen is grenzeloos. Dat was 1000 jaar geleden al zo en zal waarschijnlijk altijd zo blijven. Gastvrijheid is daarbij iets wat we belangrijk vinden. We nemen de tijd voor onze gasten en wat we hen beloven, dat doen we ook. Dat geldt trouwens voor al onze relaties: we doen wat we zeggen en vinden er geen doekjes om. En het is die nuchtere instelling die ons een uitstekende partner maakt voor het organiseren van congressen.

# CONGRES DINER FRIESLAND STYLE





# VENUE

FRIESLAND STYLE

## WE STAAN VOOR JE KLAAR

Neem contact op en ontvang:

- Gratis onafhankelijk advies over congreslocaties en hotelaccommodaties
- Creatieve ideeën voor sociale programma's die een blijvende indruk achterlaten
- Begeleiding bij locatiebezoeken (site inspections)
- Ondersteuning bij het samenstellen en vormgeven van bidbooks

Samen zorgen we ervoor dat jouw congres een onvergetelijke ervaring wordt.

+31 058 2330749

welcome@conventionsinfriesland.nl

# HOTELS & VENUES

In Fryslân maak je makkelijk een match tussen goede hotels en de gekozen venues. Zo gebruik je de hele stad als congresvenue. Op deze pagina vind je een selectie van de grootste hotels en venues. Voor op maat gemaakt advies over de mogelijkheden doen we graag een passend voorstel.

### LEEUWARDEN

**Fletcher Hotel Paleis  
Stadhouders Hof \*\*\*\***  
Kamers: 78  
Zalen: 6  
Plenair: 100 pers.

**Post-Plaza Hotel  
& Grand Café \*\*\*\***  
Kamers: 82  
Zalen: 5  
Plenair: 100 pers.

**Van der Valk  
Leeuwarden \*\*\*\***  
Kamers: 117  
Zalen: 9  
Plenair: 500 pers.

**WestCord  
WTC Leeuwarden \*\*\*\***  
Kamers: 135  
Zalen: 7  
Plenair: 650 pers.

**Hotel Vie Via \*\*\*\***  
Kamers: 74

**De Harmonie**  
Zalen: 9  
Plenair: 1000 pers.

**De Neushoorn**  
Zalen: 3  
Plenair: 700 pers.

### HEERENVEEN/ WOLVEGA

**Parkhotel Tjaarda  
Oranjewoud \*\*\*\***  
Kamers: 70  
Zalen: 8  
Plenair: 300 pers.

**Van der Valk Hotel  
Wolvega-Heerenveen \*\*\*\***  
Kamers: 105  
Zalen: 7  
Plenair: 400 pers.

**Abe Lenstra Stadion**  
Zalen: 3  
Plenair: 500 pers.

**Thialf**  
Zalen: 8  
Plenair: 250 pers.

### SNEEK

**Van der Valk  
Sneek \*\*\*\***  
Kamers: 159  
Zalen: 7  
Plenair: 500 pers.

**Theater Sneek**  
Zalen: 1  
Plenair: 600 pers.

**Lokaal 55**  
Zalen: 8  
Plenair: 325 pers.

### DRACHTEN

**Bilderberg Landgoed  
Lauswolt \*\*\*\***  
Kamers: 59  
Zalen: 4  
Plenair: 170 pers.

**Van der Valk Hotel \*\*\*\***  
Kamers: 91  
Zalen: 9  
Plenair: 240 pers.

**Schouburg De Lawei**  
Zalen: 4  
Plenair: 900

### DOKKUM

**Abdij \*\*\*\***  
Kamers: 20  
Zalen: 3  
Plenair: 30 pers.

**Posthoorn \*\*\*\***  
Kamers: 34  
Zalen: 4  
Plenair: 120 pers.

**Theater Sense**  
Zalen: 2  
Plenair: 400 pers.

### WADDENEILANDEN

**WestCord Hotel Schylge \*\*\*\***  
Kamers: 98  
Zalen: 4  
Plenair: 170 pers.

**WestCord Strandhotel  
Seeduyn \*\*\*\***  
Kamers: 154  
Zalen: 7  
Plenair: 180 pers.

**Fletcher Noordsee \*\*\*\***  
Kamers: 96  
Zalen: 4  
Plenair: 125 pers.

**Tonnenloods Terschelling**  
Zalen: 5  
Plenair: 300 pers.  
Opening medio juni 2025

### HARLINGEN/ FRANEKER

**Hotel Zeezicht \*\*\*\***  
Kamers: 34  
Zalen: 2  
Plenair: 40 pers.

**Entrepot Gebouw**  
Zalen: 1  
Plenair: 200 pers.

**de Koornbeurs**  
Zalen: 4  
Plenair: 425 pers.



**IN FRYSLÂN  
KOMT ALLES  
SAMEN"**

**FRIESLAND  
CONVENTION  
PARTNERS** 

[CONVENTIONSINFRIESLAND.NL](http://CONVENTIONSINFRIESLAND.NL)